

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 094 (477.62)

БЕНЧУК В. О.

<https://orcid.org/0000-0002-3516-5871>

ТРОФИМОВИЧ В. В.

<http://orcid.org/0000-0003-0083-0437>

<https://doi.org/10.33577/2313-5603.36.2021.3-26>

ТЕХНОЛОГІЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ДОНЕЧЧИНИ)

У статті розглядається технологія військової агресії Росії проти України на прикладі Донеччини. Її динаміка й еволюція прослідковуються в суспільно-політичних і військових процесах, які відбувалися під час так званої російської весни 2014 р. Відзначено, що на початковому етапі була спроба сценарію «народного заколоту», втім через низку причин він не спрацював. Через те під керівництвом службових осіб ЗС РФ, ФСБ, представників російської політичної влади була утворена терористична організація «ДНР» з власними парамілітарними воєнізованими групами. Її мета полягала в провокуванні збройного конфлікту методом масового терору та провокацій. Ці дії супроводжували інші види інструментарію гібридної війни, серед яких важливе місце зайняла потужна інформаційна кампанія російських медіа ресурсів, контент якої еволюціонував в залежності від ситуації. З'ясовано, що успішне звільнення українськими військами тимчасово окупованих територій призвело до вторгнення регулярних російських військ, підписання Мінських домовленостей та переходу до збройного конфлікту в режим різного ступеня інтенсивності.

Ключові слова: гібридна війна, Донеччина, «ДНР», збройний конфлікт, Росія, Україна.

Постановка проблеми та її актуальність. «Кожна війна є окремим випадком, який потребує розуміння своєї особливої логіки, своєї унікальності», – стверджував начальник Генерального штабу ЗС РФ В. Герасимов, виступаючи у січні 2013 р. у російській Академії військових наук. Ця доповідь згодом лягла в основу військової стратегії РФ, котра була апробована в Україні.

Бенчук Віталій Олександрович, аспірант Національного університету «Острозька академія», м. Острог.

Трофимович Володимир Васильович, доктор історичних наук, професор кафедри історії України ім. проф. М. П. Ковальського Національного університету «Острозька академія», м. Острог.

© Бенчук В.С., Трофимович В.В., 2021

Збройний конфлікт на Донеччині після своєї «гарячої» фази в 2014 – 2015 рр. перейшов у режим різного ступеня інтенсивності. Проте сьогодні спостерігається нова ескалація з боку РФ, котра виражається у розгортанні військового ударного угруповання на кордонах з Україною й агресивній риториці вищих посадових осіб. Тому для розуміння логіки нинішнього збройного конфлікту, моделювання різних сценаріїв подальшого розвитку ситуації технологія гібридної війни на Донеччині потребує більш ґрунтовного та неупередженого дослідження з використанням доступних нових джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український досвід гібридного протистояння з Росією досліджували багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Серед перших цим питанням займалися Т. Андрієвський, Д. Веденєв, П. Гай-Нижник, Л. Чупрій, В. Горбулін, Є. Дикий, М. Дорошенко, В. Ткаченко, О. Левченко, Є. Магда, В. Панасюк, О. Феденко, Б. Парахонський та Г. Яворська, Г. Перепелиця, Ю. Радковець, Х. Юськів. Зокрема, Г. Перепелиця слушно відзначив, що на Донбасі конфігурація війни суттєво відрізнялася від кримського сценарію. Зокрема на материку, крім звичайного інструментарію гібридної агресії, були додані елементи «громадянської війни» та збройного терору, головна мета яких полягала в «інсценуванні внутрішнього конфлікту між центром та сепаратистськими регіонами» (*Перепелиця, 2014: 380*). Також на це звернув увагу В. Горбулін, який відзначив, що під час захоплення півострова були сприятливі умови для проведення спеціальної операції. Проте на Донбасі не всі компоненти гібридного впливу спрацювали, що «примусило Росію перейти до формату традиційного військового вторгнення» (*Горбулін, 2015*). Серед закордонних дослідників слід відзначити А. Антонова-Овсієнка, Марселя Х. Ван-Херпена, М. Войновського та інших.

Мета статті. Спираючись на останні публікації та доступні джерела, автори роблять спробу дослідити й проаналізувати технологію гібридної війни на Донеччині та надати їй поетапну характеристику.

Виклад основного матеріалу. Гібридна війна РФ проти України, як вважає Є. Магда, це «закономірне продовження російської політики на пострадянському просторі», яка з

приходом до влади В. Путіна була спрямована на підпорядкуванню останньої своїм інтересам. Через те дата початку підготовки до гібридного протистояння досить умовна (Магда, 2017: 69-71).

Проте саме прихід до влади В. Ющенко та ревізія зовнішньополітичних орієнтацій Росії з метою реставрації радянського проекту активізували її підготовчу фазу. Вона передбачала приховане та систематичне завдання шкоди жертві з метою виснаження її потенціалу на момент, коли буде прийнято рішення про перехід до гібридної агресії (*Гибрессия Путина. Невоенные аспекты войн нового поколения*, 2016: 16). Важливими елементами підготовки стали формування та підтримка «п'ятої колони», використання «м'якої сили», ключовим компонентом якої була доктрина «русского мира», а також військова, дипломатична, економічна, енергетична, інформаційна, політична складові (Левченко, 2017: 12).

На цей момент на Донеччині постала власна регіональна політична сила – партія Регіонів, яка в 2010 р. здобула вищу політичну владу в державі, а під час місцевих виборів – то тальний контроль в регіоні: 166 зі 180 депутатських мандатів в обласній раді, керівні посади всіх міських, районних та сільських радах разом із депутатськими корпусами, 24 посад мерів міст, міських секретарів у Кіровському та Сніжному, лише в Горлівці містом керував позапартійний (Бевз, 2015: 135-137). Вона сформувала донецьку регіональну ідентичність навколо ностальгії за «совковим» минулим, активно спекулюючи на одному з ключових стержнів радянської політичної культури – боротьбі «наших» проти уявного ворога «фашистів, бандерівців» (*Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України*, 2019: 39), а також прищепила у масову свідомість комплекс «вищості» над рештою жителів України, особливо західних областей (Ситник, 2021: 143). Ще одним важливим елементом донецької ідентичності була українсько-російська біетнічність, на яку впливав тісний зв'язок регіону з РФ через родинні зв'язки, торгівлю, спільність кордонів, масове заробітчанство донеччан на її території (*Гібридна війна: in verbo et in praxi*, 2017: 225). Втім, попри компліментарне ставлення місцевого населення до сусідньої держави, проросійський рух в регіоні не

відіграв значиму роль, а проросійські партії/організації були маргінальними (Пахоменко, 2015: 248).

Непослідовна геополітична політика режиму В. Януковича призвела до суспільно-політичного протистояння на Майдані. Це зруйнувало плани Москви щодо втягнення України в свої глобальні цивілізаційні проекти. Через те російська сторона розпочала завершальний етап підготовки до гібридної війни. Вона стала кульмінацією використання невійськових методів у підготовці до збройної агресії (*Гибрессия Путина. Невоенные аспекты войн нового поколения*, 2016: 16). Згодом, 24 березня 2014 р., головний редактор видання «KyivPost» К. Горчинська опублікувала документ, начебто, розроблений у Раді нацбезпеки РФ під час протистояння на Майдані, в якому зазначалося, що Кремль мав на меті використати неспокій в Україні для захисту своїх інтересів і захоплення більшості областей останньої. В. Янукович у цих подіях мав відіграти одну з найважливіших ролей для правової легітимності відповідних кроків (*Журналістам злили "план" Путіна щодо України*). Тому взимку 2013 – 2014 рр. відбулася потужна інформаційна операція проти України. Її мета полягала в розвитку конфліктогенного потенціалу в українському суспільстві, протиставляючи жителів південно-східних регіонів і мешканців західних областей. Варто зазначити, що тогочасні представники влади та залежні від них інформаційні ресурси також брали в цьому активну участь (*Перепелиця*, 2017: 457).

Самоусунення В. Януковича та послаблення центральної влади прискорили початок гібридної агресії РФ проти України, що призвело до окупації півострова Крим і суспільно-політичних заворушень в південно-східних областях. Останнє відбулося і на Донеччині, де представники партії Регіонів продовжували накручувати місцеве населення, провокуючи його на виступи проти нової революційної влади (*Воротинцева & Казанський*, 2020: 190-191).

Перший етап (лютий – 12 квітня 2014 р.) гібридної війни на Донеччині характеризувався суспільно-політичним протистоянням між прихильниками унітарної держави та її противниками. Пропутінські сили розіграли політичний сценарій у вигляді «народного заколоту». Його керівниками прагнули стати місцева

влада та члени проросійських організацій. Проте вони між собою протиборствували. Донецькі керівники прагнули використати протести для політичних домовленостей з новою центральною владою, а московські маріонетки – самим стати владою. У результаті паралельно з українськими органами управління існували сепаратистські – «народний губернатор» і «народні мери». Діяльність кількох центрів впливу у вуличних протестах призвели до плутаних вимог – то відновлення дії Закону України «Про засади державної мовної політики» та проведення референдуму з метою федералізації, то «введення миротворчих військ братерського народу для захисту південно-східного населення від безчинств коричневої чуми» (Кудрина, 2014: 1-3).

Після трагічних подій на Майдані на Донеччині відбулося кілька малочисельних мітингів. Зокрема у Донецьку, на площі Леніна зібралося біля сотні протестувальників з метою створення «Східного фронту» для противників нової революційної влади (*Фотофакт. Жителі Донецька не спешат записуватися в "Восточный фронт"*). Цю ініціативу підтримав губернатор області А. Шишацький, який закликав місцевих керівників організувати загони самооборони для захисту краян від «Правого Сектора» та «бойовиків Майдану» (Воротинцева & Казанський, 2020: 193).

Це стало результатом чітко спланованих за одним сценарієм протестів 1 березня 2014 р. у Бахмуті (до 2016 р. – Артемівськ), Горлівці, Єнакієвому, Донецьку, Краматорську, Маріуполі, Слов'янську, в яких взяли участь від кількох сотень до кількох тисяч протестувальників. Останні активно використовували російську державну символіку та георгіївські стрічки (*Сепаратистские митинги в городах Донецкой области прошли по одному сценарию – обзор*).

Найчисельніший протест відбувся в Донецьку. Тут було заплановано два мітинги: один – організований органами влади за рахунок бюджетників під назвою «Донбас за закон і порядок», інший – членами проросійських організацій. Проте вони злилися в один. За різними оцінками, на ньому були присутніми від 5 до 10 тис. осіб. Це був найбільший мітинг так званої російської весни на Донеччині. Його активною групою виступили члени «Донецької республіки», Російського блоку та інших маргінальних

антиукраїнських організацій. Під їх тиском обласна рада ухвалила резолюцію, котра передбачала проведення референдуму щодо подальшої долі Донбасу (*Заграниця нам поможет? Как Донецк делал выбор в пользу России*).

Донецькі сепаратисти проходили систематичну підготовку в російських військових таборах, організованих Міжнародним євразійським рухом, який очолює українофоб О. Дугін. Тут під керівництвом спецслужб агресора вони отримували військовий та ідеологічний вишкіл (*Кузьо, 2018: 390*). Активну підтримку їм надавали «російські туристи», члени різних російських фашистських, націоналістичних, панславістських організацій, котрих мобілізували різними шляхами, особливо через чисельні групи в соціальних мережах (*В России собирают "туристов" в Украину, служивших в армии*).

До того ж, не відкидалася вірогідність повернення В. Януковича, навколо якого, можливо об'єдналися б представники місцевої влади. Адже кремлівське керівництво мало у своєму розпорядженні лист экс-президента, в якому він просив В. Путіна ввести війська на територію України (*Василенко, 2014: 37*). Тому 22 березня 2014 р. в деяких містах Донеччини відбулися мітинги на його підтримку. Наприклад, у Донецьку була прийнята резолюція, в якій «легітимного президента» закликали звернутися до В. Путіна з проханням ввести «російські миротворчі війська» для захисту російськомовного населення на території області. Ці події відбулися одночасно з офіційною заявою прем'єр-міністра РФ Д. Медведева, в якій він наголосив, що В. Янукович залишається «законним» президентом (*Как жители Донецка ждали второго пришествия Януковича*). Очевидно, розглядався варіант, який планували реалізувати в Харкові наприкінці лютого, оскільки, як вважає І. Руценко, росіяни не виключали того, що після втечі В. Януковича це місто останній зробить своєю новою столицею і звідси звернеться до В. Путіна з проханням про допомогу. Проте він був відкинутий через низьку підтримку экс-президента серед донеччан і через відмежування від нього його колишніх соратників (*Малко, 2017: 21*).

Успішна окупація Криму «зеленими чоловічками» створила ейфорію в середовищі вищих посадових осіб РФ, російських націоналістів, фашистів, панславістів та місцевої «п'ятої колони»

щодо можливості повторення кримського сценарію в південно-східних регіонах. Проте, на відміну від Криму, на Донеччині офіційна Москва не була готова до широкомасштабного застосування своїх військ. Це було обумовлено відсутністю на території області баз російських військових формувань, а перекидання збройних сил через кордон спровокувало би непередбачену міжнародну реакцію.

Було вирішено провести спеціальну операцію в південно-східних областях, яку згодом почали називати «російська весна». Наслідком останньої, розпочатої 7 квітня, стало захоплення у Донецьку приміщень обласної ради та обласного управління СБУ з метою заволодіння зброєю. Цього ж дня була проголошена «Донецька народна республіка». Антитерористичний центр СБУ з метою захисту територіальної цілісності держави розпочав проведення антитерористичної операції (*Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014–2016), 2017: 20-21*).

У ході спецоперації було звільнено управління СБУ, проте зачистка приміщення обласної ради була призупинена через не з'ясованої до кінця причини (*25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави, 2016: 643*). Представники «ДНР», зрозумівши що штурму захопленої установи не буде, почали вибудовувати стійку ієрархічну терористичну організацію зі створенням «тимчасового уряду» та формуванням власних парамілітарних воєнізованих груп. Попри поширення влади лише на захоплене приміщення, припинення точкових спеціальних операцій з боку українських силовиків призвело до нарощування сил «республіки» та опанування нею суспільно-політичної, а згодом і військової ситуації на Донеччині (*Якубова, 2018: 210*).

Другий етап (12 квітня – липень 2014 р.) ознаменувався переходом «народного заколоту» в стадію збройного конфлікту, котрий завершився повномасштабним вторгненням регулярних частин Збройних сил РФ на материкову Україну. Він розпочався з військової інтервенції російської диверсійної групи, так званої «кримської роти». Вона складалася з 52 осіб на чолі з відставним офіцером ФСБ І. Стрелковим («Гіркінім»). Її вторгнення з боку Донецька забезпечила команда «народного губернатора» П. Губарева. Спочатку планувалося захопити м. Шахтарськ, але

вже з прибуттям в Україну було прийнято рішення рухатися до Слов'янська. Їх основна мета, як вважали члени групи, полягала в підготовці відповідних умов для приходу регулярних частин російської армії (*Жучковский, 2018: 20, 23, 28*).

Слов'янськ був вибраний не випадково. Величезна протяжність спільного кордону з РФ створювала останній зручні умови для логістики у підтримці бойовиків. Це неодноразово підтверджував і один з головних персонажів тогочасних подій І. Стрелков, який у своєму відеоінтерв'ю 6 квітня 2021 р. сказав, що «повстання» на Донбасі відбулося завдяки тому, що поряд був кордон із Росією, звідки можна було очікувати допомогу (*Война неизбежна? (Игорь Стрелков, Александр Рыбин)*). Крім того, Донецчина – це суцільна смуга міст, і саме у Слов'янську починається автомобільний шлях національного значення Н-20, який проходить через Краматорськ, Дружківку, Костянтинівку, Авдіївку, Донецьк, Волноваху та закінчується в Маріуполі. Це давало змогу зручно контролювати їх і перекидати бойовиків між містами. Тоді у Харкові знаходилися основні центри управління АТО й, відповідно, звідси через м. Ізюм здійснювалося перекидання українських військ з огляду на те що Харківська та Донецька області були з'єднані єдиним автомобільним шляхом міжнародного значення М 03, який проходив через Ізюм-Слов'янськ (*Вишневський & Денисенко, 2020: 222*).

12 квітня було захоплено низку управлінь міліції в Артемівську, Краматорську, Слов'янську, Красному Лимані (з 2016 р. – Лиман). У їх штурмі брали участь група Стрелкова та російська спеціальна диверсійна група, переодягнена під «місцевих ополченців» (*Перепелиця, 2017: 551*). Відкриті нині джерела свідчать про те, що в захопленні адміністративних установ брав участь російський спецназ. Доступне відео захоплення відділу міліції в Краматорську демонструє високий рівень тактичної підготовки та бойової злагодженості, що притаманне лише спеціально підготовленим військовикам (*Краматорск, захват отдела МВД*). До того ж, як згадував тогочасний активний учасник українського спротиву російській агресії, а нині народний депутат України, голова Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях

та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин, Дмитро Лубінець, тактика проросійських сил полягала в наступному – вночі адміністративні установи захоплювали російські військовики, потім останні передавали їх під контроль представникам «республіки» та зникали (*Особистий архів В. Бенчука. Інтерв'ю з Д. Лубінцем – народним депутатом України 8-го та 9-го скликань*).

Українська влада, отримавши інформацію про появу «зелених чоловічків» у Слов'янську, відправила рекогносцирувальну групу СБУ для уточнення та перевірки розвідувальних даних. Але на підступах до міста у с. Семенівка вона була атакована, зазнавши втрат серед особового складу. У відповідь Рада національної безпеки і оборони України 13 квітня 2014 р. прийняла рішення розпочати Антитерористичну операцію (*Указ Президента України від 14 квітня 2014 № 405/2014 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 р.*).

Мета розпалювання збройного конфлікту полягала у вербуванні якомога більшої кількості місцевих жителів до парамілітарних воєнізованих груп для створення картинки «громадянської війни» в Україні. Паралельно з цим створювалася російська окупаційна адміністрація під вивіскою «ДНР». Аби місцеве населення взяло участь в «юридичній легалізації» квазідержавного формування напередодні проведення «референдуму», 8 травня було ухвалено рішення провести його у два тури. Перший планувався на 11 травня. На ньому мали визначитися, підтримувати чи не підтримувати «Акт державної самостійності «ДНР», а другий – на 18 травня. Тоді хотіли озвучити питання про приєднання останньої до складу РФ. Таким чином була проведена чергова інформаційно-психологічна операція щодо донеччан, оскільки на фоні збройного конфлікту з жертвами і на тлі іншого прикладу – «мирного» приєднання Криму до складу РФ – місцеве населення очікувало, що після «референдуму» настане мир. Але відбувся лише один тур, а другий був скасований після проведення першого (*ДНР проведе «референдум» за приєднання до Росії в два тури*).

Одночасно з початком збройного конфлікту змінюється риторика інформаційного супроводу гібридної агресії. Замість «народних губернаторів та мерів» головними героями російських

інформаційних ресурсів стають «ополченці». Вони зображуються «народними героями» як «захисники» чи то новоросійського народу, чи то російськомовних від українських «фашистів» та «неонацистів» (Бурковський, 2017). Сили «ополченців» були нечисленні, а їх основу складали не стільки місцеві колаборанти як російський спецназ, націоналісти-добровольці та ветерани війн. Про небажання місцевого населення брати до рук зброю та воювати неодноразово зазначали й головні учасники «ополчення». Зокрема, вже 17 травня 2014 р. «міністр оборони ДНР» та командир Слов'янського «гарнізону» І. Стрелков у відеозверненні зазначив, що з 4,5 млн жителів Донеччини до їхніх лав записалося лише біля тисячі осіб (17.05.2014, *Обращение Стрелкова, Славянск*). У вже згаданому відеоінтерв'ю він знову зазначив, що до приходу регулярних частин російської армії в серпні 2014 р. донеччани не виявили особливого ентузіазму воювати (*Война неизбежна? Игорь Стрелков, Александр Рыбин*). Подібні судження висловлювали й інші росіяни-добровольці, зокрема член терористичного угруповання «Народное ополчение Донбасса» С. Лашин (*"14-й год сделали россияне". Снова о "слове" Донбасса*).

«Народний заколот» не спрацював. Це було обумовлено низкою факторів, серед яких варто виділити, як уже зазначалося, відсутність російської військової бази на материковій частині України, переоцінку проросійських настроїв, що продемонструвала низка соціологічних досліджень. Серед останніх варто виокремити опитування Київського міжнародного інституту соціології «Думки та погляди жителів південно-східних областей України: квітень 2014», а також активний спротив донеччан, які самоорганізувалися в сили самооборони, батальйон територіальної оборони «Донбас», Координаційний комітет патріотичних сил Донбасу та ін. (*Думки та погляди жителів південно-східних областей України: квітень 2014*). Через те терористи запустили маховик кровопролиття, щоб створити з української армії у масовій свідомості донеччан образ «карателя». Їх головна тактика полягала в тому, щоб використовувати місцеве населення як живий щит, облаштувавши свої позиції в містах, у тому числі в житлових кварталах. З них вони спеціально здійснювали атаки проти українських бійців і артилерійські обстріли, щоб нівелювати вогонь у відповідь аби спровокувати зустрічний вогонь по

цивільних об'єктах. Один із командирів іррегулярного підрозділу «республіки» нещодавно погрожував, що на випадок військового загострення вони знову будуть застосовувати цю тактику (*«Прикроемся мирними жителями, как в 2014-м». Командир ДНР раскрыл планы боевиков*).

Подальше військове загострення з використанням важкого озброєння – різноманітних ракетно-артилерійських гармат і реактивних систем залпового вогню збільшило кількість жертв серед мирного населення. Також бойовики «ДНР» самі стали свідомо та цілеспрямовано обстрілювали житлові квартали, звинувачуючи в цьому українську армію. Як згадували очевидці подібних обстрілів Донецька, перед їх початком, зазвичай, приїжджали російські журналісти, котрі відразу демонстрували їх по телебаченню. Аналогічні випадки відбувались і в інших містах Донеччини (*ДНР обстрілює Донецьк – свідельства очевидцев*). З часом бойовики самі почали признаватися в деяких злочинах. Наприклад, командир батальйону «Восток» О. Ходаковський в одному з інтерв'ю розповів, як його підлеглі обстріляли центр міста Ясинувата реактивними системами залпового вогню БМП-21 («Град») (*ДНР призналась в обстрелах Ясиноватой*).

Саме на липень-серпень 2014 р., коли українська армія почала звільняти окуповану територію, припадає найбільше репортажів російських телеканалів з демонстрацією наслідків артобстрілів, жахливих подробиць загибелі цивільного населення, нібито масових страт «ополченців» і «мирних жителів» українськими військами (*Бурковський, 2017*).

Зважаючи на професійну, матеріально-технічну та кількісну перевагу українських силовиків, російські куратори розуміли, що це призведе до знищення терористичних формувань. Тому прийняли рішення про підготовку до вторгнення регулярних частин російської армії на територію України. Головним завданням на підготовчому етапі було утримати повний контроль над українським кордоном. Військове керівництво України, своєю чергою, сформувало відповідні органи управління – сектори відповідальності (сектори А, С, Б, Д, М). Саме сектори А та Д були відповідальні за контроль Державного кордону та припинення постачання незаконних військових формувань з території РФ.

11 липня російська армія зі своєї території здійснила перший ракетно-артилерійський обстріл по позиціях українських військових у с. Зеленопілля. У подальшому вона продовжувала постійні обстріли з важкого озброєння на прикордонних позиціях, як з території, що контролювалася бойовиками, так і з власної (*Аналіз ведення антитерористичної операції... 2015: 1– 2, 4*). Це призвело до повного оточення української армії в секторі Д та перекриття бойовиками шляхів постачання. Через те штаб АТО прийняв рішення про проведення операції щодо деблокування оточених підрозділів (*Муженко, Іловайськ через призму часу*). В результаті успішних дій українських військ на початку серпня вдалося прорвати вороже оточення та успішно вивести близько 3 тис. особового складу, котрі були виведені з сектора та замінені іншими підрозділами (*Особистий архів Бенчука В. Інтерв'ю із С. Собком – командиром 1-ї БТГр 30-ї ОМБр*). Їх завдання полягало у створенні кола ізоляції по рубежу Станиця Луганська – аеропорт «Луганськ» – Лутугине – Ребрикове – Ровеньки – Дякове – Дмитрівка – Степанівка – Савур-Могила. Таким чином, була створена «буферна зона» між контрольованими бойовиками територіями, з одного боку, та кордоном із Російською Федерацією – з другого, щоб лінія ізоляції була віддалена від кордону на відстань, недосяжну для більшості ворожих артилерійських засобів (*Аналіз ведення антитерористичної операції... 2015: 10-11*).

Третій етап (серпень – 5 вересня 2014 р.) став поворотним у гібридній агресії Росії проти України, оскільки перша змушена була перейти до традиційного методу ведення війни – збройного вторгнення. Контроль над кордоном давав змогу російському командуванню безперешкодно постачати зброю, боєприпаси та бойовиків зі своєї території, а також розпочати інтервенцію на материкову частину України. Спільна військова операція регулярних частин ЗС РФ у взаємодії з «бойовиками ДНР» отримала назву «Северный ветер» (*Бенчук, 2019: 78*). Московські куратори провели зміни серед військово-політичного керівництва «республіки». Російські громадяни – «прем'єр-міністр ДНР» О. Бородай та «військовий міністр» І. Стрелков були у серпні відкликані назад до РФ, а новим керівником квазідержави став місцевий представник О. Захарченко. З отриманням нових повноважень

він оголосив, що іррегулярні частини «ДНР» готові до контр-наступу, який мав розпочатися через кілька днів (*Александр Захарченко. ИНТЕРВЬЮ 11.08.2014*). Його повідомлення відбулося на фоні офіційної заяви В. Путіна, що РФ спрямовує в Україну перший «гуманітарний конвой», доставити який мали 280 вантажівок. Ця «допомога» була однією з найбільших за всю історію конвоїв (*Путін заявив, що спрямовує в Україну свій "гуманітарний конвой"*). А вже 15 серпня керівник «ДНР» на засіданні «уряду» оголосив про введення в бій резервів «армії Новоросії»: 30 танків, 120 бронемашин та 1200 солдатів, які протягом 4-х місяців нібито пройшли підготовку на території РФ (*Донбас в огні. Путівник зоною конфлікту, 2017: 42*).

Резерв, про який згадав О. Захарченко, зафіксували вітчизняні та західні журналісти. Вони повідомляли про перетин українського кордону колонами російської бронетехніки, в складі якої було декілька десятків БМП, БТР і вантажівок. Зокрема, близько 50 БТРів проїхали пропускний пункт Ізварине, а потім «розчинилися в полях» (*Російська військова техніка перетнула кордон України – іноземні журналісти*).

Утім вище військове командування України продовжувало дотримуватися свого задуму попри його крах, оскільки його головний пункт щодо контролю над Державним кордоном з метою недопущення підтримки бойовиків з російського боку не був виконаний (*Аналіз ведення антитерористичної операції... 2015: 1*). Очевидно, керівництво АТО не до кінця усвідомлювало великий ступінь вірогідності вторгнення ЗС РФ. Дата інтервенції останніх на Донеччину до нашого часу суперечлива через недоступність всього комплексу джерел. Однак, беззаперечні докази їх присутності були отримані 24 серпня, коли бійці 51-ї ОМБр у районі Іловайська взяли в полон 11 псковських десантників 98-ї дивізії (*Зіненко, 2019: 403-404*).

Згідно з інформацією Генерального штабу ЗСУ, 24 серпня на материкову частину України вторглися 8 батальйонно-тактичних груп, які нараховували: особового складу – понад 6 тис. осіб; танків – до 70 од.; бойових броньованих машин – до 270 од.; артилерійських систем – до 90 од. (*Аналіз ведення антитерористичної операції... 2015: 16*). Це створило загрозу на трьох

напрямах – Маріупольському, Луганському та Іловайському. На останньому відбулися найбільш трагічні події через те, що іловайське угруповання, котре складалося в основному з добровольчих батальйонів, було повністю оточене. 26 серпня відбулася запланована зустріч у Мінську в форматі Україна – ЄС – Митний Союз (Білорусь, Казахстан, Росія). Було заплановано обговорити під час зустрічі три питання: виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом; енергетична безпека та стабілізація ситуації на Донбасі. Проте, комюніке щодо цієї зустрічі не було. З офіційних заяв учасників випливало лише про спільне усвідомлення припинення ескалації збройного конфлікту. Тому, до чого дійшли учасники переговорів і про що домовилися, так і невідомо (*Мінськ: зустріч Порошенка та Путіна завершилась без коментарів*).

Відсутність результатів політичних домовленостей призвела до погіршення становища українських сил в оточенні. Їхнє командування в Іловайську прийняло рішення розпочати переговори з російськими представниками на місцях та виходити з оточення. Попри досягнуті домовленості, вихід «зеленим коридором» завершився розстрілом українських колон і величезними втратами (*Павлюк, 2016: 37*).

Такий розвиток подій змусив обидві сторони шукати компромісу. В цьому була зацікавлена і кремлівська верхівка. По-перше, росіяни зазнали значних втрат серед своїх військ і подальше перебування на материковій Україні збільшувало би доказову базу їх присутності, а, по-друге, їм потрібно було структурувати державну систему управління «республіки». Поза тим, як показали події серпня-вересня, офіційна Москва досить чутлива до втрат серед своїх військ. Свідченням цього стала активна кампанія з приховування справжніх причин їх загибелі для внутрішньої аудиторії, а також відмова від захоплення Маріуполя, котрий був уразливим для російської атаки й оборонявся лише добровольчим батальйоном «Азов».

5 вересня 2014 р. Тристороння контактна група (посол ОБСЄ Х. Тальявіні, представник України – Л. Кучма, посол РФ в Україні М. Зурабов, очільники «ДНР» і «ЛНР» О. Захарченко та І. Плотницький) підписали «План мирного врегулювання ситуації

на Сході України» або так званий Мінськ-1, в основу якого лягли попередньо запропонований мирний план П. Порошенка та ініціативи В. Путіна (*Перепелиця, 2017: 627*).

Четвертий етап (5 вересня 2014 р. – 12 лютого 2015 р.). На цьому етапі головним завданням для Москви було сформування владної вертикалі «республіки» з всебічним контролем та впорядкування різнорідних іррегулярних угруповань для утворення регулярної військової сили з метою виживання та стійкості окупаційного режиму. Адже останній мав служити прикриттям російської присутності в Україні та, відповідно, демонструвати збройний конфлікт як «внутрішній». Проведення «виборів» 2 листопада 2014 р., в ході яких обрали керівника «республіки» та депутатів «парламенту», завершило цей процес.

Підписання Мінських домовленостей не припинило бойові дії, але призвело до їх локалізації. Через те після завершення сформування політичних та військових інститутів «республіки» Кремль продовжив ескалацію конфлікту. Головними напрямками агресії були Донецький аеропорт, Маріупольський та Дебальцевський напрямки. Її мета полягала у створенні відповідної ситуації у вигляді військової поразки ЗСУ, щоб на фоні військово-політичної деморалізації нав'язати офіційному Києву нові умови, більш вигідні для росіян. Для цієї мети було вибрано м. Дебальцеве, яке перебувало в умовному мішку: з одного боку, загрожувало позиціям російсько-окупаційних військ у Горлівці та Алчевську, а з іншого – було уразливим для атак із трьох напрямків з боку агресора (*25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави, 2016: 679*).

У результаті під словим тиском з боку РФ та політичним – з боку західних партнерів, українська сторона змушена була підписати «Комплекс заходів по виконанню Мінських угод» або так званий Мінськ-2. Проте його положення та алгоритм реалізації містив загрози для української державності (*Війна на Донбасі: реалії та перспективи врегулювання, 2019: 27*).

П'ятий етап (лютий 2015 р. – по теперішній час) гібридної війни ознаменувався переходом «гарячої фази» збройного конфлікту у помірний ступінь інтенсивності. Українська сторона на цьому етапі створила глибоку лінію оборони, обладнаної потужними фортифікаційними спорудами, щоб стримувати ворога.

Російська, своєю чергою, продовжила використовувати окуповані території як інструмент дестабілізації внутрішньої ситуації в Україні з метою утримання останньої в орбіті виключно свого впливу і недопущення її європейського та євроатлантичного руху. Іншим важливим завданням для неї стало руйнування українських державних інститутів, аби продемонструвати нібито нездатність українського народу до державотворення (*Біла книга 2021, 2021: 16, 19*).

Для досягнення цих цілей була продовжена розбудова збройних сил «ДНР», які складаються з 1-го армійського корпусу. Це угруповання підпорядковане оперативному управлінню 8-ї загальновійськової армії Південного військового округу ЗС РФ (*Війна на Донбасі: реалії та перспективи врегулювання, 2019: 37*). А також політико-ідеологічне та соціокультурне переформатування матриці окупованої території з метою відторгнення її та поглиблення взаємних протиріч і ворожнечі з рештою України. З огляду на це 28 січня 2021 р. у Донецьку відбувся міжнародний форум «Російський Донбас» на якому був представлений програмний документ – доктрина «Русский Донбасс». Ним передбачені практичні кроки в розбудові державної ідеології «республіки», основу якої складає доктрина «русского мира». До речі, тут немає жодного слова про приєднання цієї території до РФ, що свідчить про прагнення Москви залишити на мапі чергову невизнану республіку (*Доктрина «Русский Донбасс»*). Згодом, 21 квітня 2021 р., відбувся черговий форум, на якому обговорювалися шляхи практичної реалізації цієї доктрини. Одночасно з'явилося відеозвернення керівника «ДНР» до Президента України стосовно переговорів «без лідерів третіх країн». Себто тактика кремлівських зверхників полягає в тому, щоб легалізувати своїх маріонеток у міжнародних переговорах, змусити українську сторону до прямих переговорів з ними і таким чином зняти з себе будь-яку відповідальність за події на Донбасі (*Гончарова, 2021*).

Висновки. Гібридна агресія Росії була обумовлена прагненням останньої втягнути Україну в свої глобальні цивілізаційні проекти. Проте українське суспільство прагнуло іншого геополітичного вектору розвитку своєї держави, що призвело до суспільно-політичного протистояння на Майдані. Його перемога змусила

РФ перейти до військової агресії. Це призвело до захоплення Криму і масових заворушень на Донеччині, інспірованих пропутінськими силами, котрі призвели до військової інтервенції. Авторами було виділено п'ять етапів збройного конфлікту на сьогоднішній день. Кожний з них має свою логіку через те, що технологія гібридної агресії на Донеччині еволюціонувала й має динамічний характер. Її мета полягає в отриманні політичного контролю над Україною. Відповідно, ситуація постійно змінювалася – масові заворушення з вторгненням «кримської роти» переросли у повномасштабні бойові дії, що змусило українську сторону розпочати контрнаступ. Своєю чергою, це призвело до традиційного військового вторгнення регулярних частин російської армії. Воно мало перешкодити розгрому «ДНР». Після досягнення цієї мети Кремль продовжив ескалацію конфлікту, щоб нав'язати українській стороні свої умови врегулювання ситуації на Донеччині. Таким чином, було підписано «Мінськ-2», статті якого більше відповідали кремлівським інтересам, ніж українським. На останньому етапі офіційна Москва прагне, змінивши політико-ідеологічне й соціокультурне світосприйняття окупованої території, утримувати Україну в своїй геополітичній орбіті через маріонеткову «республіку».

Використані посилання

«14-й год сделали россияне». Снова о «сливе» Донбасса. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5sgNzK0Js5c>.

17.05.2014. Обращение Стрелкова. Славянск. URL: https://www.youtube.com/watch?v=M46S_AyaL3k&t=8s.

Александр Захарченко. ИНТЕРВЬЮ 11.08.2014. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Dm7-mJA6KRc&t=370s>.

Аналіз ведення антитерористичної операції та наслідків вторгнення Російської Федерації в Україну у серпні – вересні 2014 року (підготовлено Генеральним штабом Збройних сил України спільно з Центральним науково-дослідним інститутом Збройних сил України). Київ, 2015. 28 с.

Бевз Т. (2015) Суперечності ідентичностей у Донбаському регіоні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса*. Вип. 3. С. 120-143.

Бенчук В. (2019) Доктрина Валерія Герасимова як віддзеркалення стратегічного військового плану РФ. *Збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції 25-26 червня 2019 р. «Людина і техніка у визначних битвах світових воєн ХХ століття»*. Львів, С. 77-79.

Біла книга 2021 (інформаційний бюлетень) (2021). Київ, Служба зовнішньої розвідки України, 74 с.

Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014–2016) (2017). Київ, Національний університет оборони імені Івана Черняховського, 162 с.

Боряк Г., Головка В., Даниленко В., Кульчицький С., Майборода О., Смолій В., Якубова Л., Янішевський С. (2016). *25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави*. Київ, Ніка-Центр. 796 с.

Бурковський П. (2017) Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014–2016 років. *Детектор медіа*. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/19200/2017-07-04-rosiiska-propaganda-pro-podii-v-ukraini-tendentsii-20142016-rokiv/>.

Василенко В. (2014) Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки. *Український тиждень*. № 42. С. 27 – 42.

Війна на Донбасі: реалії та перспективи врегулювання (2019) Київ, Український центр економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова, 144 с.

Вишневецький Ю., Денисенко В. (2020) Політики ніколи не брешуть. 10 законів взаємодії політиків і виборців. К.: Наш формат, 296 с.

Война неизбежна? (Игорь Стрелков, Александр Рыбин). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z4w5hX17J70&t=4185s>.

Воротинцева М., Казанський Д. (2020) *Як Україна втрачала Донбас*. Київ, Книжкове видавництво Чорна гора, 326 с.

В России собирают «туристов» в Украину, служивших в армии. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/02/28/7016603/>.

Гібридна війна: in verbo et in praxi (2017) Вінниця, Донецький національний університет імені Василя Стуса, ТОВ «Нілан-ЛТД», 412 с.

Гибрессия Путина. Невоенные аспекты войн нового поколения. Фрагменты исследования Центра глобалистики «Стратегия XXI» в рамках проекта «Антарес». URL: https://geostrategy.org.ua/images/Hybrression_finversion.pdf.

Гончарова Є. (2021) Російський батіг і донецький пряник. *Український тиждень*. № 17. URL: <https://tyzhden.ua/Politics/251883>.

Горбулін В. (2015) «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу. *Дзеркало тижня*. № 2. URL: <https://zn.ua/ukr/internal-gibridna-viyna-yak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.html>.

ДНР обстрілює Донецьк – свідельства очевидців. *Новости Донбасса*. URL: <https://novosti.dn.ua/article/4955-dnr-obstrelyvaet-doneck-svidetelstva-ocheyidcev>.

ДНР призналась в обстрелах Ясиноватой. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JKH3K7Jcme4>.

ДНР проведет «референдум» за присоединение к России в два тура. *Новости Донбасса*. URL: <https://novosti.dn.ua/news/207389-dnr-provedet-referendum-zaprysoedyneniye-k-rossyyu-v-dva-tura>.

Доктрина «Русский Донбасс». URL: <https://russian-center.ru/8315-2/>.

Донбас в огні. Путівник зоною конфлікту (2017) Львів, 100 с.

Думки та погляди жителів південно-східних областей України: квітень 2014. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=302&page=1>.

Журналістам злили "план" Пугіна щодо України. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/24/7020087/>.

Жучковский А. (2018) *85 дней Славянска*. Нижний Новгород, Издательство «Черная сотня», 366 с.

Заграница нам поможет? Как Донецк делал выбор в пользу России. *Остров*. URL: <https://www.ostro.org/general/politics/articles/438957/>.

Зіненко Р. (2019) Війна, якої не було. *Хроніка Іловайської трагедії. Ч. 1. 7 – 24 серпня 2014*, 446 с.

Как жители Донецка ждали второго пришествия. Януковича. *Остров*. URL: <https://www.ostro.org/donetsk/politics/articles/440760/?pagen=2>.

Краматорск, захват отдела МВД. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VGLr8-6Dpxs&t=110s>.

Кудрина Л. (2014) Мариупольские депутаты требуют от Верховной Рады незамедлительных действий для достижения гражданского мира. *Приазовский рабочий*, № 32 (19806). С. 1-3.

Кузьо Т. (2018) *Війна Путіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет*. Київ, Дух і Літера, 560 с.

Левченко О. (2017) Еволюція гібридної війни Російської Федерації проти України. *Наука і оборона*. № 2. С. 11 – 16.

Магда Є. (2017) Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ, Каламар, 268 с.

Малко Р. (2017) Операція «Повернення Малоросії». *Український тиждень*. № 8. С. 18 – 21.

Мінськ: зустріч Порошенка та Пугіна завершилась без коментарів. URL: <https://www.dw.com/uk/мінськ-зустріч-порошенка-та-путіна-завершилась-без-коментарів/a-17880584>.

Муженко В. (2016) Іловайськ через призму часу. Ч. 1. Обстановка у секторі «Д» у липні – серпні 2014 року. *Ukrainian Military Pages*. URL: <http://www.ukrmilitary.com/2016/08/ilovajsk-kriz-pryzmu-1.html>.

Особистий архів В. Бенчука. Інтерв'ю з Д. Лубінцем – народним депутатом України 8-го та 9-го скликань, головою Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнародних відносин (записано 05.11.2020).

Особистий архів Бенчука В. Інтерв'ю із С. Собком – командиром 1-ї БТГр 30-ї ОМБр (записано 13.04.2018).

Павлюк А. (2016) Іловайська трагедія 2014 р.: події та відповідальність. Харків, Центр стратегічних справ УГСПЛ, 48 с.

Пахоменко С. Фактор держичності в українській кризі: приклад Донбасу. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2015. Вип. 12. С. 245 – 253.

Перепелиця Г. (2014) Російська воєнна агресія проти України: міжнародний та внутрішньополітичний контекст. *Україна дипломатична*. Вип. 15. С. 370-385.

Перепелиця Г. (2017) *Україна – Росія: війна в умовах співіснування*. Київ, Видавничий дім «Стилос», 880 с.

Яблонський В., Лозовий В., Валевський О., Здіорук С., Зубченко С. та ін. (2019) Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України: аналітична доповідь. Київ, НІСД, 144 с.

«Прикроємся мирними жителями, как в 2014-м». Командир ДНР раскрыл планы боевиков. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sKDiHuDBewY&t=76s>.

Путін заявив, що спрямує в Україну свій "гуманітарний конвой". *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/08/11/7034565/>.

Російська військова техніка перетнула кордон України – іноземні журналісти. *Корреспондент*. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3406109-rosiiska-viiskova-tehnika-peretnula-kordon-ukrainy-inozemni-zhurnalisti>.

Сепаратистские митинги в городах Донецкой области прошли по одному сценарию – обзор. *Новости Донбасса*. URL: <https://novosti.dn.ua/news/202266-separatystskye-mytyngy-v-gorodakh-doneckoy-oblasty-proshly-po-odnomu-scenariyu-obzor>.

Ситник Ю. (2021) Еволюція національно-мовної ідентичності українців Донеччини (квітень 1923 р. – квітень 2014 р.). Запоріжжя, Запорізький національний університет, 228 с.

Указ Президента України від 14 квітня 2014 № 405/2014 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2014>.

Якубова Л. (2018) *«Русский мир» в Україні: на краю прірви*. Київ, ТОВ «Видавництво «Кліо», 384 с.

References

2014 was made by the Russians. Again about the "loss" of Donbass. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5sgNzK0Js5c>.

17.05.2014. The Appeal of Strelkov. Slavyansk. URL: https://www.youtube.com/watch?v=M46S_AyaL3k&t=8s.

Alexander Zakharchenko. The interview 11.08.2014. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Dm7-mJA6KRc&t=370s>.

Analysis of running anti-terrorist deeds and consequences of the invasion of the Russian Federation of Ukraine in August – September 2014 (prepared by General Staff of Armed Forces of the Ukraine in cooperation with Major Research Institute of Armed Forces of the Ukraine). Kyiv, 2015. 28 p. (ukr).

Bevz T. (2015) Contradictions of identity in Donetsk region. *Scientific notes of the Institute of political and ethno-national researches of I.F.Kurasa*. Vol. 3. P. 120-143 (ukr).

Benchuk V. (2019) Doctrine of Valeriy Gerasimov as reflection of strategic military plan of the Russian Federation. *Collection of theses of reports at the International scientific conference "People and rigs in notable battles of world wars of the XX century"* Lviv, June, 25-26 2019, P. 77-79 (ukr).

The white book 2021 (2021) Kyiv, Ukrainian foreign intelligence service, 74 p (ukr).

The white book of anti-terrorist operations in the East of the Ukraine (2014-2016) (2017) Kyiv, Ivan Chernyakhovsky National Defense University of Ukraine, 162 p. (ukr).

Boryak G., Golovko V., Danylenko V., Kulchitskiy S., Maiboroda O., Smoliy V., Yakubova L., Yanishevskiy S. (2016) *25 years of independence: sketches of the history of creation of nation and the state*. Kyiv, Nika-Centre. 796 p. (ukr).

Burkovskiy P. (2017) Russian propaganda about events in Ukraine: tendencies of 2014-2016 years. *Media detector*. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/-post/19200/2017-07-04-rosiiska-propaganda-pro-podii-v-ukraini-tendentsii-20142016-rokiv/>.

Decree of the President of the Ukraine on April, 14 2014 № 405/2014 About the decision of Ukraine's National Security and Defense Council on April, 13 2014 about the high priority measures to negotiate terroristic menace and preservation of the inviolability of territory of the Ukraine". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2014>.

DPR fires on Donetsk – witnesses evidence. *News from Donbass*. URL: <https://novosti.dn.ua/article/4955-dnr-obstrelyvaet-doneck-svydetelstva-ochevydcev>.

DPR confessed in attacks of Yasinovatay. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JKH3K7Jcme4>.

DPR is going to held a referendum for joining to Russia in two rounds. *News from Donbass*. URL: <https://novosti.dn.ua/news/207389-dnr-provedet-referendum-za-prysoedynenye-k-rossyy-v-dva-tura>.

Doctrine "Russian Donbas". URL: <https://russian-center.ru/8315-2/>.

Donbas is in fire. The guidance of conflict areas (2017). Lviv, 100 p. (ukr).

Goncharova E. (2021) Russian whip and Donetsk gingerbread. *Ukrainian week*. № 17. URL: <https://tyzhden.ua/Politics/251883>.

Gorbulin V. (2015) "Hybrid war" is as a key instrument of Russian geostrategy of revenge. *Mirror of the week*. № 2. URL: https://zn.ua/ukr/internal/gibridna-viynayak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-_html.

Hybression of Putin. Non-military aspects of new generation wars. Fragments of the research of the Center for Global Studies "Strategy XXI" in the project's boundaries "Antares". URL: https://geostrategy.org.ua/images/Hybression_finversion.pdf.

Hybrid war: in verbo et in praxi (2017) Vinnitsya, Donetsk national university of Vasyl Stus, "Nilan-LTD", 412 p. (ukr).

Ideas and viewpoints of the citizens of south-eastern regions of the Ukraine: April 2014. *Kyiv international institute of sociology*. URL: <http://www.kiis.com.ua/?-lang=ukr&cat=reports&id=302&page=1>.

In Russia they gather "tourists" to Ukraine who have already been in the army. *Ukrainska Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/02/28/7016603/>.

Is war inevitable? (Igor Strelkrov, Alexander Rybin) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z4w5hX17J70&t=4185s>.

Journalists were given Putin's "plan" as for the Ukraine. *Ukrainska Pravda*.. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/24/7020087/>.

Kramatorsk, occupation of the police department. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VGLr8-6Dpxs&t=110s>.

Kudrina L. (2014) Mariupol deputies demand immediate actions from Verkhovna Rada to reach civil peace. *Priazovsky Worker*. № 32 (19806). P. 1-3 (ukr).

Kuzio T. (2018) *War of Putin against the Ukraine. Revolution, nationalism and crime*. Kyiv, Spirit and Letter, 560 p. (ukr).

Levchenko O. (2017) Development of hybrid war of the Russian Federation against the Ukraine. *Science and defense*. № 2. P. 11-16 (ukr).

Magda E. (2017) *Hybrid aggression of Russia: lessons for Europe*. Kyiv, Inkstand, 268 p. (ukr).

Malko R. (2017) Operation “Returning of Malorossia”. *Ukrainian week*. № 8. P. 18-21 (ukr).

Minsk: meeting of Poroshenko and Putin ended with no comments. URL: <https://www.dw.com/uk/мінськ-зустріч-порошенка-та-путіна-завершилась-без-коментарів/a-17880584>.

Muzhenko V. (2016) Ilovaysk through the prism of time. P. 1. Situation in sector “D” in July-August of 2014. *Ukrainian Military Pages*. URL: <http://www.ukrmilitary.com/2016/08/ilovajsk-kriz-pryzmu-1.html>.

Pakhomenko S. (2015) Identity factor in Ukrainian crisis; Donbas as an example. *Bulletin of Mariupol State University. Section: History. Politology*. № 12. P. 245-253 (ukr).

Pavlyuk A. (2016) *Tragedy of Ilovaysk 2014: events and responsibility*. Kharkiv, Centre of strategic actions of the Ukraine, 48 p. (ukr).

Personal archive of Benchuk V. The interview with D. Lubinets – Ukrainian deputy of the 8th and 9th callings, the head of the committee of the human rights, de-occupation and reintegration of temporarily invaded areas of Donetsk, Lugansk regions and Autonomous Republic of Crimea, city of Sevastopol, national minority and inter-ethnic relations (recorded 05.11.2020)

Personal archive of Benchuk V. The interview with S. Sobko, commanding officer of BTG 30 IMB (recorded 13.04.2018)

Perepelytsya H. (2014) Russian military aggression against the Ukraine: international and internal context. *Diplomatic Ukraine*. Vol. 15. P. 370-385 (ukr).

Perepelytsya H. (2017) *The Ukraine – Russia: war under the conditions of co-existing*. Publishing house “Stylos”, 880 p (ukr).

Yablonskiy V., Lozovoy V., Valevskiy O., Zdioruk S., Zubchenko S. and others (2019) *Politics of the historical memory within the context of Ukrainian’s national security: report*. 144 p. (ukr).

Putin claimed to send his “humanitarian convoy” to the Ukraine. *Ukrainska Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/08/11/7034565/>.

Russian military armor cut the borders of the Ukraine – foreign journalists. *Korrespondent*. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3406109-rosiiska-viiskova-tehnika-peretnula-kordon-ukrainy-inozemni-zhurnalisti>.

Separative protests in towns of Donetsk region were on the only scenario – review. *News from Donbass*. URL: <https://novosti.dn.ua/news/202266-separatystskyyemytyngy-v-gorodakh-doneckoy-oblasty-proshly-po-odnomu-scenyryyu-obzor>.

Sytnyk Y. (2021) *Development of national-linguistic identity of Ukrainian citizens of Donetsk region (April 1923 – April 2014)*. Zaporizhzhia, Zaporizhzhia State University, 228 p. (ukr).

The war in the Donbas: realities and prospects of fixing-up (2019) Kyiv, Ukrainian center of economic and political researches of O. Rozumkov, 144 p. (ukr).

The way the citizens of Donetsk expected the second coming of Yanukovich. *The island*. URL: <https://www.ostro.org/donetsk/politics/articles/440760/?pagen=2>.

Vasilenko V. (2014) Russian-Ukrainian war 2014: the reasons, the course and political-law evaluation. *Ukrainian week*. № 42. p. 27-42 (ukr).

Vishnevskiy Y., Denysenko V. (2020) *Politicians never lie. 10 rules of interaction of politicians and electorate*. Kyiv, Our format, 296 p. (ukr).

Vorotintseva M., Kasayskyi D. (2020) *How the Ukraine lost Donbass*. Kyiv, Publishing house Dark Mountain, 326 p. (ukr).

"We'll hide behind civilians as it was in 2014". *Commanding officer of DPR told intentions of the soldiers*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-sKDiHuDBewY&t=76s>.

Will other countries help us? The way how Donetsk made its choice in favor of Russia. *The island*. URL: <https://www.ostro.org/general/politics/articles/438957/>.

Yakubova L. (2018) "*Russian peace*" in the Ukraine: on the edge of the precipice. Publishing house "Klio", 384 p. (ukr).

Zhuchkovskiy A. (2018) *85 days of Slavyansk*. Nizhniy Novgorod. Publishing house "Black Hundred", 366 p. (rus).

Zinenko R. (2019) The war which didn't happen. *Chronic of Ilovaysk tragedy. Part 1. August 17-24, 2014*, 446 p. (ukr).

Benchuk V.,

Trofymovych V.

TECHNOLOGY OF HYBRID WAR OF RUSSIA AGAINST THE UKRAINE (EVIDENCE FROM DONETSK REGION)

The article considers the technology of Russia's military aggression against Ukraine on the example of Donetsk region. Its dynamics and evolution can be traced in the socio-political and military processes that took place during the "Russian Spring" of 2014. It is noted that at the initial stage there was an attempt at a "popular uprising" scenario, but for a number of reasons it did not work. Therefore, under the leadership of officials of the RF Armed Forces, the Federal Security Service (FSB), and representatives of the Russian political authorities, a terrorist organization, the "DPR", was formed with its own paramilitary groups. Its purpose was to provoke armed conflict by mass terror and provocations. These actions were accompanied by other types of tools of a hybrid war, among which important place was occupied by a powerful information campaign of Russian media resources, the content of which evolved depending on the situation. It was found that the successful liberation of the temporarily occupied territories by Ukrainian troops led to the invasion of regular Russian troops, the signing of the Minsk agreements and the transition of the armed conflict to a regime of varying intensity.

Therefore, as a result of the study, the authors came to the following conclusions. Russia's hybrid aggression was due to the latter's desire to draw Ukraine in its global civilization projects. However, Ukrainian society looked forward to a different geopolitical vector of development of its state, which led to socio-political confrontation on the Maidan. Its victory forced Russia to resort to military aggression. This led to

the capture of the Crimea and mass riots in Donetsk region, inspired by pro-Putin forces, which led to military intervention. The authors have identified five stages of the armed conflict to this date. Each of them has its own logic, due to the fact that the technology of hybrid aggression in Donetsk region evolved and had a dynamic character. Its goal was to gain political control over the Ukraine. Respectively, the situation was constantly changing - mass riots with the invasion of the “Crimean company” turned into full-scale hostilities, which forced the Ukrainian side to launch a counteroffensive. In turn, this led to the traditional military invasion of regular units of the Russian army. It was to prevent the defeat of the “DPR”. After having achieved this goal, the Kremlin continued to escalate the conflict in order to impose its terms on the Ukrainian side to fix up the situation in Donetsk region. Thus, Minsk-2 was signed, the articles of which satisfied more Kremlin interests than Ukrainian ones. At the last stage, official Moscow seeks, by changing the political-ideological and socio-cultural worldview of the occupied territory, to keep Ukraine in its geopolitical orbit through the “republic”.

Keywords: armed conflict, “DPR”, Donetsk region, hybrid war, Russian, Ukrainian.